

Královna Viola

Melita Denková

říjen 1301, kdesi v Uhrách

Stmívalo se. Pod temným nebem duněla koňská kopyta. Od Budy se směrem k západu hnali uherskou planinou jezdci a v jejich čele král Václav II. Vracel se domů ze synovy korunovace.

Byla to řada skvělých týdnů, letělo mu hlavou, a můj syn, dvanáctiletý jinoch krásný jako anděl, hrdý a smělý jak čert, si počínal dokonale... Mladinký panovník z rodu Přemyslovců, který usedl do arpádovského křesla a přijal jméno Ladislav, svoje poddané oslnil... Jásali, slavnosti a hostiny nebraly konce...

A já, Václav vděčně pohlédl k nebi, já zase před rokem přijal v Hnězdně korunu Piastovců.

V jediném roce jsem bez válečného úsilí získal dvě velké říše.

Bůh k nám byl víc než milostivý – nyní se přemyslovské území rozprostírá od Baltu až k Adrii, někam k hranicím Řecka. Nebudu tím, kým jsem se narodil, nebudu *jenom* český král... ani skrček podvedený poručníkem Otou, ale nejmocnější panovník uprostřed Evropy.

„Můj pane?“ vytrhl krále z blažených myšlenek hluboký hlas.

„Co je, Dominiku?“ zavrčel Václav. Neměl chuť snést se z oblak na zem.

„Nerad tě ruším, ale...“ Králův pobočník a důvěrník rytíř Domink pohlédl k temné obloze, po níž s kejháním táhla k jihu velká hejna kachen. „Obloha

je jak temná tůň. Bojím se, že může přijít bouřka. Bylo by nejlepší tamhle požádat o nocleh.“ Rytíř kývl bradou k mírnému návrší, na němž stál hrádek.

Václav, dobře si vědomý, že je sám překážkou další cesty – a přitom by nejraději letěl krajinou vpřed tak rychle, jako se mu v hlavě míhaly skvělé obrazy – jenom zamumlal:

„No, uděláme, jak myslíš.“ Strach z bouřky ovládnout nedokázal.

Ještě než dojeli na dostřel, z nízké hradby hrádku, který Dominik považoval za vhodné přístřeší, se snesl déšť šípů, doprovázený nesrozumitelnými nadávkami.

Václav prudce zastavil koně. „Tady zřejmě vlídného hostitele nenajdeme,“ ucedil koutkem úst. „Zase jeden z těch odbojných, co nestojí o Přemyslovce Ladislava.“

I tohle byla pravda o skvělé korunovaci.

Ne zas všichni Uhři byli volbou nadšení, všem stříbro neodemklo srdce. A volbu pořad nepotvrdil papež a princ Robert z Anjou se drze nechal korunovat – ovšem náhradní korunou a v Ostríhomí, čili je obřad neplatný. Takže až pár hradů obsadí česká posádka – ne takovýhle krcálek, ale několik velkých pevností – všechno povykování utichne. Český král si umí vynutit respekt. Pro sebe. Pro syna. Všude. I v Polsku bylo nutné demonstrovat sílu, než získal korunu ležící na Wavelu. A ovšem, oženit se s jejich princeznou Richenzou Piastovnou, kterou hned uklidil daleko od Hradu.

Václav pohlédl na Dominika, zabol prst k zemi a úsečně pronesl:

„Nestojí tu o nás? Dobře, tak jim ukážeme – utáboříme se jim přímo před nosem. Ať vidí, že českému králi odpor nenahání hrůzu.“

„Je to rozumné, můj pane?“ zeptal se tiše rytíř. Svezl se z plaváka, zvedl z trávy šíp – a přitom myslel na bouři.

„Řekl jsem, Dominiku.“ Král se rozhodl tvářit, že jde jen o útok šípů. „Probůh – kolik divokých Uhříků se asi schová do chatrného hrádku? Je velký jako krtčí kopec a máme stovku dobře vyzbrojených mužů. Když Jíra postaví hlídky, nemůže se nic stát.“ Snížil hlas. „Ani bouřka nepřijde, protože vím – ano, já vím, že dnes to jistě není boží vůle. Ne, nemůže se nic stát.“

V tiché temnotě nad jejich hlavami se ozval truchlivý zvuk, osamělé zakýchání letících ptáků; jindy by to Václav nejspíš považoval za špatné zna-

mení, ale tentokrát se jenom zasmál, rozhlédl se kolem a navzdory celodenní jízdě svižně seskočil z koně.

„Pánové, je čas si odpočinout.“

Také všichni muži z družiny – páni i kmáni – vzali útok neznámých lučištníků bezstarostně, tím spíš, že už se neopakoval. Na kraji březového háje rychle vyrostl stan pro krále a jeho pobočníka, muži zapálili ohně a rozložení kolem praskajících plamenů jedli, prozpěvovali, vyprávěli si vtipy. Potom už ruch v táboře pomalu utichal – a kupodivu, na malém hrádku bylo ještě tišeji.

Král se zastavil před stanem; na okamžik pozvedl oči k nebi, pohledem přelétl k hradu a pobaveně prohodil:

„Tak vidíš, Dominiku. Bouřkové mraky letí k jihu s kachními hejny a tamhle je pořád jako po vymření. Lekli se, nebo je hrádek začarovaný. Nějak přestávám věřit, že nás uvítali střelbou.“

„Asi čekají, co uděláme my.“

„Nic. Ráno odjedeme.“ Král zívá. „Ať si v tom krtinci spánembohem shnijí.“

„Neměl bys to brát na lehkou váhu. Ty šípy výmluvně vyjadřují, co si o novém králi Ladislavovi myslí někteří uherští –“

„Mlč. Štěstěna přeje statečným.“ Krále těšilo myslet spíš na povznášející obraz jinocha s korunou na hlavě než na potíže. Usmál se a ještě zopakoval latinsky: „*Fortuna favet fortibus.*“

Ale Dominik nemohl usnout. Když konečně upadl do neklidné dřímoty, probudil ho podivný temný hukot. Nejdřív pomyslel na dunění hromu, ale zvuk se spíš podobal hučení mořských vln.

Vyšel ze stanu. Před ním – za záclonou deště – zářilo ze tmy rudé světlo, a za jeho zády se ozval hlas velitele Jíry.

„Na hrádku hoří, pane.“

„To vidím, člověče.“ Dominik se otočil. „Zapálil tam blesk? Neříkej, že jsme zaspali bouří.“

„Jakápak bouřka, jakejpak blesk... Zapálili se sami,“ zašklebil se Jíra. „Naštěstí nás oheň nemůže ohrozit, tak jsem ani nikoho nebudil. Hoří pěkně kus od nás a začlo pršet.“ Přezíravě pohodil hlavou, ačkoliv plameny právě vyšlehly výš.

Dominik chvíli stál a odhadoval nebezpečí, když vtom se vedle něj jako stín objevil král.

„Co se děje?“

„Pán hradu asi usoudil, že je chceme obléhat, a místo dlouhého trápení zvolil rychlou smrt.“

Král se ponuře ušklíbl.

„Toho hrdinu bych chtěl vidět. Rozhodl se uškvařit čeládku i sám sebe? Bože, co je to za lidi, tihle Uhři?“

Prudce se obrátil k veliteli.

„A ty, Jíro, jsi vůbec křesťan? Co civíš? Probuď pár mužů, ať vyvalí bránu. Ukážeme té pakáži, že máme srdce a nenecháme je zemřít v plamenech jako kacíře.“

Jen dořekl, ozvala se hromová rána; krov hrádku se zhroutil a dál se s duněním propadal. V dešti jisker vyšlehly k temnému nebi vysoké plameny zahalené dýmem.

„Je pozdě.“ Václav se pokřižoval. „Bůh s těmi, kdo v tom pekle zůstali.“ Rozkašlal se a zmizel ve stanu, jenom zavolal na kaplana, aby otevřel oltář a odsloužil tichou mši za uherské duše.

„Pomodlím se za ně,“ dodal chraptivě.

Už změnil náladu. Nejdřív nepřátelské šípy, potom požár – špatná znamení... A korunovace na den svatého Rufa, kdy jeho otec Přemysl Otakar padl na Moravském poli!

Začal se modlit, ale spíš za sebe.

Udělal chybný krok?

Lhal mu hvězdopravec, když řekl, že Václav II. má v osudu získat tři královské koruny? U dvora se reptalo, že zahrnuje uherské posly dary, že získal uherský trůn silou své pokladnice a Uhry bude třeba dál krmit českým stříbrem, a to v době, kdy nedávné tažení pro polskou korunu vyčerpalo skoro všechny zdroje příjmů...

A muži v radě, zvláště kancléř Aspelt, ho varovali... Nevěrnost a nespolehlivost uherských velmožů je přece příslovečná... A on vydal jediného dědice českého trůnu, dvanáctiletého jinocha, do zdivočelé země cizích mravů, kde právě král Ondřej zahynul tak podivně náhle a jeho předchůdce byl úkladně zavražděn...

Pane, smiluj se!

Bylo přijetí uherské koruny osudným překročením mezi české moci?

Pane, smiluj se...

říjen 1301, Ojínský dvorec

Jako se velká voda neptá, jestli je vítaná a přihrne se, kdy a kam se jí zlíbí, tak se do Ojínského dvorce přihnula řečná paní Magdalena z Hory, vzdálená příbuzná nebožky Anny. Měšek si sice myslel, že tohle přibuzenství z bůhvíkolikátého kolena zrušila smrt, bohužel se na paní z Hory nedalo poštvat psy jako na žebráky.

Ovšem nehodlal se přetvařovat, že návštěvu vidí rád.

„Pořád tě nemrzí cestovat, paní? Člověk by řekl, že stará žena, dokonce dvojnásobná vdova jako ty, už si na světě užila dost,“ prohlásil urputně hned u večere, propletl si prsty a výhružně zapraskal klouby.

„A tebe nemrzí, že ses uhnízdil v Ojíně?“ odsekla Magdalena. Předse vzala si promluvit klidně, jenže jazyk byl rychlejší. „Když si vzpomenu, jaký jsi býval, a teď louskáš šváby za pecí. Copak jsi ztratil hrdost? Já na tvém místě bych uměla jinak využít toho, kdo jsem.“

Měšek zafrkal orlím nosem, jak dobře znala Viola, a mlčel. Výrazem tváře připomínal zamračeného berana, co se chystá trknout.

Paní z Hory vzala pohár, klidně se napila a dodala:

„Zrovna teď se král Václav vrací ze synovy korunovace. Kdybys měl trochu rozumu, jel bys v jeho doprovodu jako spousta jiných vznešených pánů. Však vědí proč.“

„Když vědí, tak vědí.“ Měšek potřásl prošedlou bradou a zabodl nůž do masa. „K čemu by to bylo mně? Harcovat do Uher a zase zpátky a cestou pochlebovat a poklonkovat?“

„Bože, jako bys netušil, jak to chodí!“ zvolala paní Magdalena. „Král si tě váží jako dávného spojence, věrného leníka – střežil jsi cestu do Krakova, a tedy k polské koruně a teď bys získal další zásluhu. Kdo s ním jel, sbírá zlaté hřeby, co spadnou ze zlatého vozu jeho přízně, a kdo je v přízni, dostává. Určitě bys mohl být ještě větší pán, a ne takový...“

Tady se paní z Hory přece jen zarazila a dořekla už jenom v duchu.

Pokličkář.

Tak knížete přezdily kuchyňské děvečky. Žalovaly, že pán zvedá pokličky nad kuthany a slídí, co tam bublá, z dopékající se husy si odkrojí biskupa, umlsává z kuchyňských příprav na koláče, prolézá spižírnu, komory a sklepy

a pátrá, jestli je v kamenných krajáčích dost husté smetany, v soudcích dost piva, v hrncích sádlo, přitom se pořád tváří jako čert. Jde z něj hrůza!

„Velký pán, malý pán, mně na tom dávno nesejde, jaký jsem pán,“ zaškarobil se Měšek. „Na okázalost kašlu – a zásluhy? Nasbíral jsem jich věrtele, a co z nich mám? O dobré jméno knížectví ať se starají synové, už vyletěli z těšínského hnízda a ctižádosti mají dost.“

Dubová palice, pomyslela si Magdalena, takhle se zatvrdit a zahrabat... A kvůli tomu ničí roztomilé dítě. Jenže já taky nepovolím, pokličkáři!

„A co dcera, Měšku?“ vypálila.

„Co je s ní?“

„Vůbec nemyslíš na její budoucnost. Každá urozená dívka v jejích letech je dávno výhodně zasnoubená – a ona? Co ji tady čeká? S potrhlym otcem, urputným kazisvětlem, co si sám kazí svět.“ A život si oslazuje jenom tím, že umlsává povidla na koláče!

Měšek zase neodpověděl. Myslel na to, že Anna kupodivu měla Magdalenu ráda. Prý je to dobrá duše. Podle něj je nepěkný zvyk navštěvovat příbuzné, co ani příbuzní nejsou, a plést se jim do života.

„Nesmíš Violu pořád vinit z Anniny smrti,“ pokračovala Magdalena mírněji. „Troufám si tvrdit, že Aninka shlíží z nebes a lomí rukama nad tím, jak málo pozornosti její milovaný manžel věnuje dítěti, které porodila v bolestech a zaplatila za to životem. A přitom... nebylo na světě vlídnější ženy.“ Zamrkala a zvlhly jí oči.

„Na to jsem nikdy nezapomněl, a nikdy nezapomenu,“ promluvil ponuře Měšek. „Proč musela odejít, měla na světě ještě dost místa.“

Magdalena si rychle utřela slzy a zablýskla černýma očima.

„To je zas druhá věc, můj milý. Jestli se Bohu zlíbilo zavolat Aninku do nebeského království, tak věděl, co dělá. Snad ji chtěl vysvobodit z útrap, a ty reptáš proti božímu úradku, když pořád truchlíš.“

Kníže Měšek znejistěl.

Ženské se vyznají v tom, jak to chodí na věčnosti, protože pořád přebírají růženec a odřikávají Otčenáše a Zdrávasy – jistě i tahle, ačkoliv na to nevypadá. A teď mu nasadila do hlavy brouka. Drahá Aninka se na něj dívá z rajských zahrad... a pořád ho miluje jako on ji? To bylo hlavní, ne Violiny vdavky.

Anebo řečná Magda nazdarbůh plácne, co jí zrovna přijde na jazyk? Úplně ho popletla.

Aby řekl aspoň něco, štípl si.

„Doneslo se mi, že mimo cestování máš ještě jednu libůstku. Šikuješ svatby jako dohazovač, a snad prý v celém království.“

„To je běh světa, že se lidé vdávají a žení,“ utrhla se paní Magdalena. „A já umím být v takových věcech užitečná.“

Nelhalo.

Paní z Hory, chudé jako kostelní myš, protože druhý manžel propil celé jmění, opravdu mnoho rodin vděčilo za výhodný sňatek. Léta objížděla tvrze a dvorce a hrady, kde žila nějaká přízeň – a vzhledem ke dvěma manželstvím se jakési příbuzenství našlo vždycky – a aby strýčky a tety, jak všem říkala, jenom tak zadarmo neobjídala, snažila se za pohostinnost odvděčit.

Postarala se, aby se o sobě dozvěděli urození panicové a panny z míst tak vzdálených, že by se jinak nikdy nepotkali – a byly z toho veselky a šťastná manželství, protože když Magda někoho vychválila, dalo se na to spolehnout. Zrovna tak dohodila šikovný sňatek vdově s vdovcem, co už o svátosti manželské ani neuvažovali, nebo úspěšně domluvila vzpurnému děvčeti, které si postavilo hlavu a odmítalo ženicha vybraného rodiči.

Rázná tetinka Magda umí najít klíček k zámku, říkalo se. Sice nejde pro slovo daleko, ale je dobrá duše, prohodil jeden bodrý strýček. Bylo v tom trochu posměchu, přesto přezdívkou Dobrá duše už paní z Hory zůstala a všude ji vítali, i pokud zrovna neměla v rukávu ženicha či nevěstu. Věděla, co se kde šustlo, svou výřečností párkrát smířila hněv mezi příbuznými, z jednoho konce království na druhý čile vozila vzkazy a novinky – obdivuhodný výkon na ženu v jejích letech!

„Mně užitečná nejsi.“

Magdalena se nadechla.

„To se pleteš. Vždyť i ty by ses měl ještě oženit, za dvanáct let tě přece mohl přejít stesk a vrátit se ti rozum.“

Takže Anna na věčnosti ani nelomí rukama, ani mě nemiluje, obojí je pustý výmysl té zatracené dobré duše, když mě chce oženit, zlostině si uvědomil Měšek. Vrhł přes stůl urputný pohled kalných očí, projel si prsty šedé vousy a zase výstražně zafrkal.

„Dobrá, dobrá,“ broukla Magdalena. „K ženění už zřejmě nejsi. Ačkoliv bys nebyl ani první ani poslední šedesátník, který se... No, už nic neříkám.“

Zbytek opravdu spolkla a vyrazila do dalšího útoku.

„Jenže Viola se vdát musí! A měl bys ji představit u pražského dvora, král jistě nezapomněl, za co ti vděčí, a třeba by uvítal, že jí má najít manžela podle své potřeby – a kdyby se mezi ženichy vybral nejmocnější, polepšil by sis i ty!“

Magdalena z Hory zvýšila hlas.

„A dalo by se vybírat, protože Viola je hotový drahokam. Naneštěstí jí chybí výbrus... Chuděra nemá ponětí, co se sluší pro urozenou dívku, zděsila jsem se, jak tady žije! Nejspíš je nevědomá jako ta ovce, co vedla na pastvu, když jsem přijela. Uznej sám – je tohle zábava pro kněžnu?“

Měšek stále mlčel, na tváři se mu objevil potměšilý výraz. Teď Magdě oplatí tu nestydatou lež o drahé Anince, oplatí jí i s úroky.

„Hm, když to vidíš takhle...“

Paní z Hory pohodila hlavou. „Vidím!“

„A když tě to tolik trápí... Tak jestli se chceš postarat o výbrus toho drahokamu – a nakonec ho dobře prodat, máš moje požehnání.“

„Chtěl jsi říct provdat, doufám,“ prskla paní Magdalena.

Měšek, čelo plné mraků, se už nenechal splést.

„Co jsem chtěl říct, to jsem řekl, a pokud tě rozčiluje, jak je Viola hloupá – budiž, postarej se o ni, odvez ji někam, kde získá všechno, co jí chybí, včetně vzácného manžela.“ Výsměšně zamžoural přes stůl. „Nebo ji nech na pokoji a mě taky.“

Chvíli se měřili pohledy. Měšek myslel na to, že při troše štěstí zabije dvě mouchy jednou ranou: zbaví se Magdaleny i dítěte s tváří zemřelé manželky. Oči mu zasvítily jako jestřábovi, když krouží vysoko v oblacích a vyhlíží kořist ne z hladu, ale z dravčí divokosti. Už už viděl oběť.

Paní z Hory prudce vstala.

„Taky že to udělám, ty hlupáku,“ procedila mezi zuby. „Všechno, co by se slušelo na rozumného otce, udělám já, než ji tady vyvdáš za pohůnka.“ Napřímila se a zvedla oči ke stropu. „Přísahám Bohu, Aninko, já se ti o dceru postarám, a nakonec dojedeme až do Prahy – – a dovedu ji až k našemu králi!“